

COLUMN

Tolktrauma als migrantenkind

Seray Güngör

“Jij spreekt toch Nederlands?” en “Waarom stuur ik je naar school als je zo een eenvoudige zin niet kan vertalen?”. Twee onvergetelijke zinnen uit mijn kindertijd die vast even herkenbaar zijn voor vele andere migrantenkinderen. Als dochter van een moeder die geen Nederlands sprak, begon mijn carrière als tolk vrij snel.

Doorheen mijn (onprofessionele) tolkencarrière heb ik wel meermaals de deontologische code gebroken; dat mijn moeder de dokter een domme ezel noemde, hoefde hij niet te weten. Daarnaast vielen de vaktermen die ik bij doktersbezoeken moest vertalen nog nét buiten mijn expertise, waardoor ze mijn professionaliteit in twijfel trok met de vraag: “Nederlands is toch je moedertaal? Hoezo kan je het niet?” Ja, hoezo zou een 8-jarige geen medische termen kunnen vertalen? Dat is toch absurd!

Alsof medische termen vertalen voor haar niet genoeg was, respecteerde mijn klant mijn vakantiedagen ook niet: ik kon geen aflevering van Phineas en Ferb kijken zonder te moeten tolken. Mijn werkuren waren ook flexibel: ik werd vaak spontaan opgeroepen om brieven te vertalen, zelfs wanneer ik mijn huiswerk maakte. Natuurlijk zonder vergoeding. “Je doet ervaring op, wat wil je nog meer?” was wat ik als antwoord terugkreeg. Dat bereidde me wel mentaal voor op de toekomstige onbetaalde stages waar ‘een onvergetelijke ervaring’ je vergoeding is.

Oh, en die brieven van de bank die ik moest vertalen. Immigrantenkinderen weten zeker wat ik bedoel. Het moment dat ik mijn moeder met een envelop naar mij toe zag komen, trilde ik als een juffershondje. Want van een professional zoals ik werd verwacht ... professioneel te zijn. Vertalingen met Nederlandse woorden erin apprecieerde mijn klant dus niet. “Hoezo ‘bankoverschrijving’? Vertaal het dan!” Nu ben ik geen woordenboek, maar als 8-jarige bankier weet je toch wat een bankoverschrijving is?

Op oudercontacten vertalen was daarentegen een stuk makkelijker: slechte punten werden uitstekende punten en dagdromen werd attent luisteren. Zolang mijn moeder knikte naar alles wat de leerkracht zei, was het goed. Een groot deel van tolken is nu eenmaal je klanten tevreden stellen (om juridische redenen: ik was acht).

Uiteindelijk was het wel makkelijk om mijn moeder de schuld te geven om mij als haar kleine tolk te laten werken en vervolgens niet tevreden te zijn. Als jij het beter weet, doe het dan zelf, toch? Maar blijkbaar vond de dokter het ook niet bedenkelijk om medisch advies te delen via een kind dat ‘diabetes’ niet eens kon spellen. Of de leerkracht die serieus dacht dat ik zou vertalen hoe slecht mijn wiskunde was.

Ik voelde me nutteloos wanneer ik iets niet kon vertalen en mijn moeder ‘in de steek liet’. Maar gelukkig (voor mij) ben ik niet het enige immigrantenkind met die sentimenten: er zijn miljoenen overwerkte minitolken van wie het harde werk niet eens met een snoepje beloond wordt. In plaats daarvan krijgen we ongemakkelijke interviewvragen van onze ouders over onze gebrekkige tolkvaardigheden.

Nu ik er op terugkijk, misschien moet ik eens een opleiding volgen en deze keer een *échte* tolk worden. Ik heb immers jaren beroepservaring en hopelijk kan ik voorkomen dat andere kinderen de zin “jij spreekt toch Nederlands?” moeten horen. We willen tenslotte niet dat meer kinderen te maken hebben met PTTS (posttraumatische tolkenstoornis).

Na haar bachelor in de Toegepaste Taalkunde voor Nederlands, Duits en Engels is Seray Güngör (Heusden, °2003) begonnen aan haar master Tolken aan de KU Leuven. Momenteel werkt ze aan haar masterscriptie over de vergelijking tussen menselijke simultaantolken en AI-spraakvertalingstools. Als moedertaalspreker van Turks en Nederlands is ze op jonge leeftijd moeten beginnen met tolken voor haar moeder.

e-mail: seray.gungor@student.kuleuven.be

Bijgewerkt op 16.05.2025